

Simojärven osayleiskaava

MAISEMASELVITYS

Ranuan kunta

Riikka Ger

2.9.2025

P53285

Sisällys

1	Yleistä.....	4
2	Maisema	4
2.1	Käytetyt menetelmät	4
2.2	Alueen yleiskuvaus	4
2.3	Maisemarakenne.....	6
2.4	Maisemakuva – maiseman nykytila	9
2.5	Maiseman arvot	12
3	Maankäytölliset suositukset maisemasuunnittelun näkökulmasta	15
3.1	Maisemallisten arvojen huomioon ottaminen maankäytön suunnittelussa	15
3.2	Säilytettäväksi suositeltavat alueet.....	16

Liitteet

Liite 1: Maisemarakennekartat A-D, A-B ja C-D (3 kpl)	
Liite 2: Maisemakuvakartat A, B, C ja D (4 kpl).....	
Liite 3: Maiseman arvot	
Liite 4: Suosituskartat A, B, C ja D (4 kpl).....	

2.9.2025

LM

*FCG Finnish Consulting Group Oy ("FCG") on laatinut tämän raportin FCG:n asiakkaan ("Asiakas") toimeksianton ja ohjeiden mukaisesti. Tämä raportti on laadittu FCG:n ja Asiakkaan välisen sopimuksen ehtojen mukaisesti. **FCG ei ole vastuussa tästä raportista tai sen käytöstä suhteessa mihinkään muuhun tahoon kuin Asiakkaaseen.***

Tämä raportti voi perustua kokonaan tai osaksi kolmansien osapuolten FCG:lle antamiin tietoihin tai julkisiin lähteisiin ja näin ollen tietoihin, joihin FCG:llä ei ole ollut vaikutusmahdollisuuksia. FCG toteaa nimenomaisesti, ettei sillä ole vastuuta sille annettujen virheellisten tai puutteellisten tietojen perusteella.

Kaikki oikeudet (mukaan lukien tekijänoikeudet) tähän raporttiin kuuluvat FCG:lle, tai Asiakkaalle, mikäli niin on sovittu FCG:n ja Asiakkaan välillä. Tätä raporttia tai sen osaa ei saa muokata tai käyttää uudelleen toiseen tarkoitukseen ilman FCG:n kirjallista lupaa.

1 Yleistä

Tehtävänä oli laatia maisemaselvitys Simojärven pohjoisosien sekä Piittis-, Näskä- ja Paattinkijärvien rantaosayleiskaavoituksen pohjaksi. Työn tilaajana on Ranuan kunta ja työtä on ohjannut tekninen johtaja Risto Niemelä. FCG Rakennettu Ympäristö Oy:ssä selvityksestä on vastannut maisema-arkkitehti MARK Riikka Ger. Kartta-aineiston on laatinut maisema-arkkitehti Eevi Kesälä. Maisemaselvitys on tehty yleiskaavoitusta varten tarvittavalla tarkkuudella.

2 Maisema

2.1 Käytetyt menetelmät

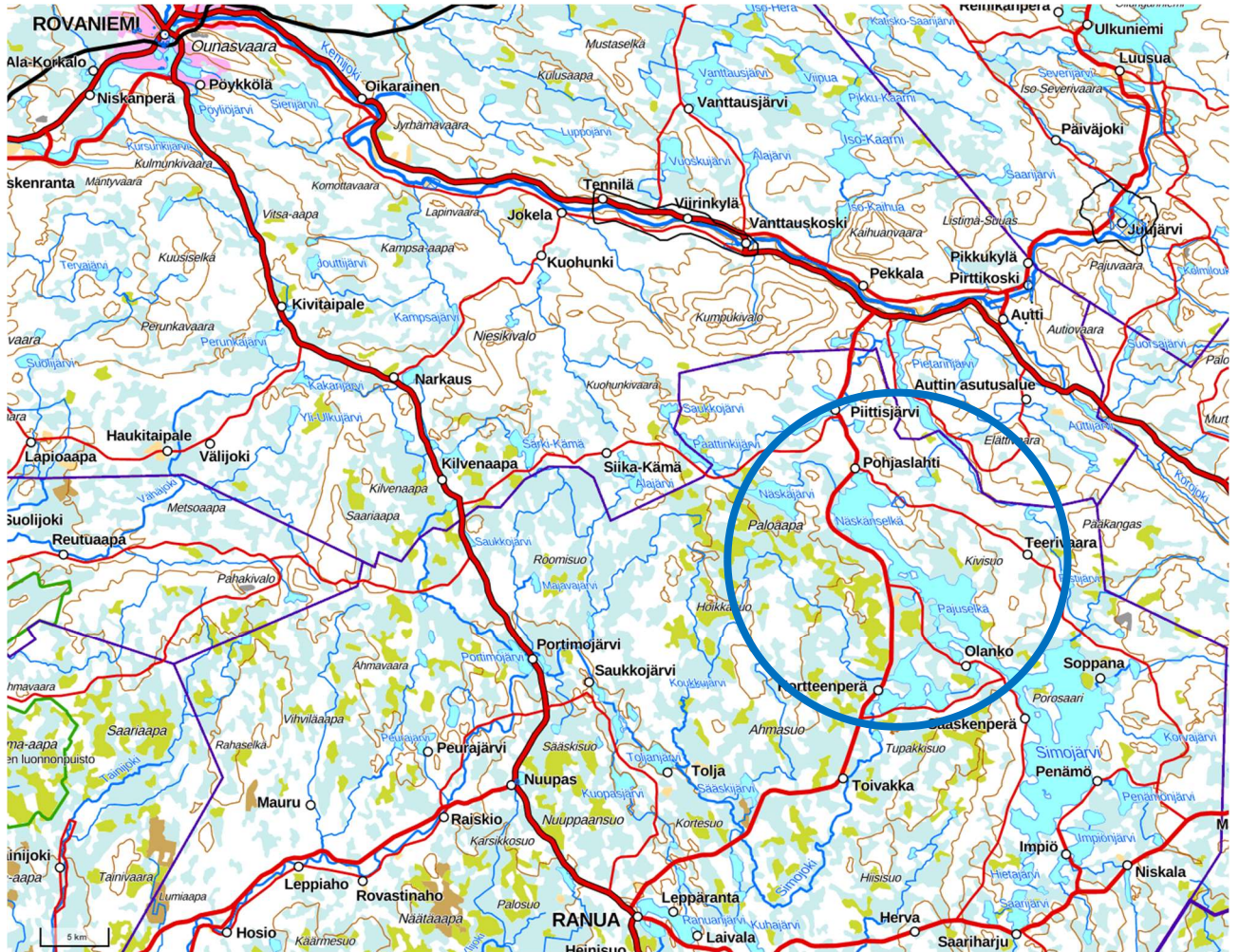
Maisemaselvitys perustuu kartta-, paikkatieto- ja ilmakuvatarkasteluihin. Hankkeen yhteydessä ei ole tehty maastokäyntiä. Näin ollen analysointi ja arvottaminen perustuvat kartta-, ilma- ja valokuvatarkasteluihin. Muista lähteistä mainittakoon Museoviraston internet-sivuilta Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY 2009; ympäristöministeriön julkaisu ”Maisemanhoito – Maisema-alue työryhmän mietintö I” (1993); ympäristöministeriön ja Suomen ympäristökeskuksen julkaisu ”Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet Eteläinen Lappi, VAMA 2021”; Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaava sekä Lapin liiton julkaisu ”Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaava, Rovaniemi – Kemijärvi – Pelkosenniemi – Posio – Ranua – Salla – Savukoski, Kulttuuriympäristökohteet 10.11.2014”.

2.2 Alueen yleiskuvaus

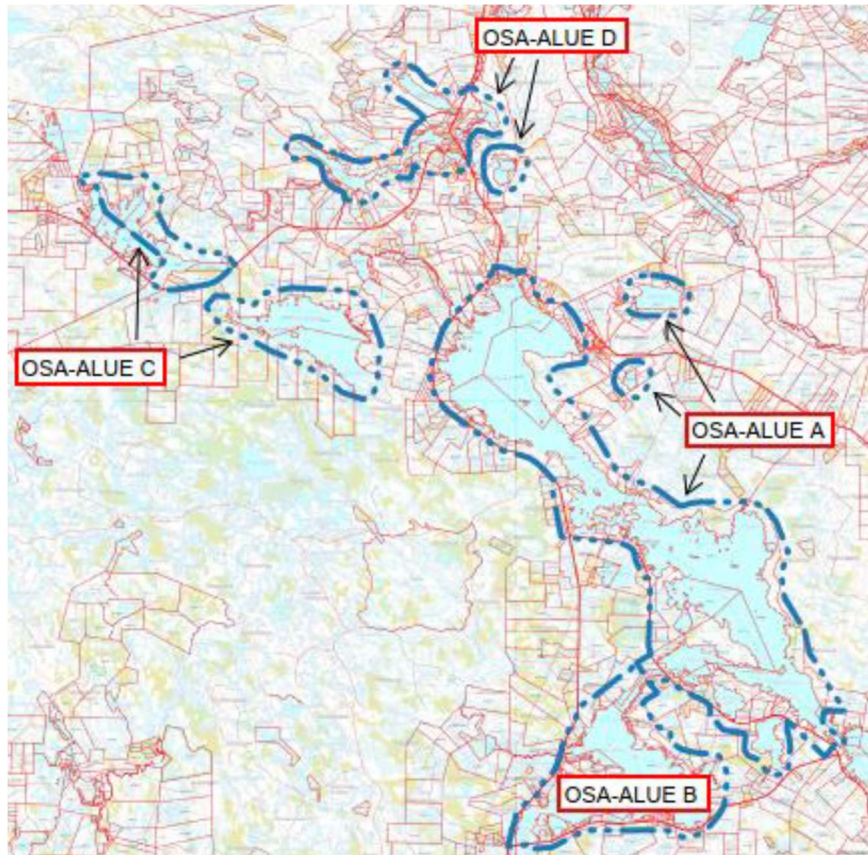
Tarkasteltavana alueena on Simojärven pohjoisosien sekä Piittis-, Näskä- ja Paattinkijärvien rantaosayleiskaava-alueet. Simojärvi sijaitsee Etelä-Lapissa Ranualla linnuntietä noin 60 kilometrin päässä Rovaniemestä kaakkoon. Selvitysalue koostuu neljästä osakokonaisuudesta. Näistä suurin on Simojärven pohjoisosan ympäristö. Simojärven Näskä- ja Pajuselän alueiden lisäksi osa-alue A käsittää Särkijärven ja Itälammen. Osakokonaisuuden pinta-ala on noin 67,2 km². Osa-alue B käsittää Simojärven Välttämönselän ja Kortejärven alueet. Osa-alueen pinta-ala on noin 21,5 km². Osa-alue C käsittää Näskä- ja Paattinkijärvien alueet. Osa-alueen pinta-ala on noin 17,6 km². Osakokonaisuus D muodostuu useista pienistä vesistöalueista (Piittisjärvi, Ruuhijärvi, Tyyräsenjärvi, Ristilampi, Syväjärvi ja Putkenjärvi). Osa-alueen pinta-ala on noin 12,5 km².

2.9.2025

LM



Kuva 1 Selvitysalue sijaitsee Ranualla, noin 22 kilometriä sen keskustaajamasta koilliseen. Kuvassa selvitysaluekokonaisuuden likimääräinen sijainti on osoitettu sinisellä rinkelalla. Taustakartta: MML 2024



Kuva 2. Selvitysalueen osa-alueiden likimääräiset rajaukset. Maastokartta: MML 2024

2.3 Maisemarakenne

Suurmaisema

Ympäristöministeriön maisemamaakunnallisessa aluejaossa Ranuan Simojärven ympäristö kuuluu Peräpohjola-Lappiin ja tarkemmin määriteltynä Peräpohjolan vaara- ja jokiseutuun. Maisema-alue työryhmän mietinnön I mukaan (Ympäristöministeriö 1993a) Peräpohjolan vaara- ja jokiseudun maisemia hallitsevat verraten jyrkäpiirteiset maastonmuodot ja voimakkaiden jokivarsien asumusmaisemat. Alueella on laajoja jyrkästi kumpuilevia vaara-alueita, joitakin erillisiä vaararyhmiä hieman alavammilla mailla sekä jopa muutamia tuntureitaakin. Maaperä on vaaroillakin yleensä moreenia, mutta kalliokkoalueet ovat nekin varsin yleisiä.

Suurten jokien varsilla on mittavia sedimentoituneita, melko hienojakoisia kerrostumia.

2.9.2025

LM

Alueen poikki kulkee muutama luoteesta kaakkoon suuntautuva harjujakso, mutta ne eivät ole maisemakuvassa kovinkaan hyvin erottuvia. Sen sijaan Kemijärven tienoilla kulkevien harjujaksojen yhteydessä olevat huomattavat kumpareiset kumpumoreenialueet ja kamesmaastot ovat maisemallisestikin huomattavia.

Ihmisten asuttamien virtojen ja jokien varsien laaksomaisemien ohella alueella on myös melko paljon järviä. Järvet eivät kuitenkaan yleensä ole kovin suuria, poikkeuksena isokoiset Simojärvi ja Miekjärvi -Vietoset -Raanujärvi - järviryhmä. Monien järvien rannalla on asutusta, mutta useimmat pienet järvet sijaitsevat vaarojen välisten metsä- ja suoerämaiden keskellä asumattomina. Alueella on kohtalaisen paljon soita, mutta yhtenäiset suoalat eivät ole maaston kumpuilevuuden takia yleensä läheskään niin suuria kuin esimerkiksi Aapa-Lapin puolella. Suoalat ovat pieniä erityisesti länsiosien vaaraisilla alueilla. Seutu on Pohjanmaan ja Peräpohjolan aapasoiden vaihettumisvyöhykettä. (Ympäristöministeriö 1993a)

Perusmaisemarakenne

Tarkastelualuetta ympäröivässä maisemarakenteessa on havaittavissa maiseman luoteis-kaakko -suuntautuneisuutta joissa ja osin muissakin vesistöissä. Pohjoispuolen vaarat ovat puolestaan itä-länsi – ja lounais-koilliset -suuntaisia. Järvien länsipuoli on suovaltaista, pienten ja keskisuurten soiden mosaiikkia, Simojärven itäpuolella alavaa aluetta on vähemmän, ja sen myötä myös soita vähemmän. Soiden väliin jäävät alueet ovat sulkeutuneita. Simojärven rannalle tai rannan tuntumaan sijoittuu myös pieniä viljelyalueita. Pitkänomaisen Piittisjärven ympärillä on runsaasti peltoja ja monet niistä lähes rajautuvat vesialueeseen. Välissä on vain kapea suojavyöhyke tai rantapuusto.

Simojärven rantaviiva on polveileva ja melko pienipiirteinen. Niemiä ja niemekkeitä on runsaasti. Loma-asutus on keskittynyt järven pohjoispuoliskolla järven länsi- ja pohjoisrannalle. Kaariniemen eteläpuolella rannalle sijoittuu myös vähän enemmän ympärivuotista asutusta. Välttämönselän, Kortejärven ja Lautaselän rannoilla on pääasiassa loma-asutusta. Piittisjärven ympärillä on sekä asutusta että loma-asutusta melkein yhtä paljon.

Vesisuhteet

Selvitystyö tehdään rantakaavoituksen pohjaksi. Näin ollen tarkastelualueelle sijoittuu useita vesistöjä. Suurin niistä on Simojärvi. Tosin selvitysalueeseen lukeutuu ainoastaan sen pohjoispuolisko ja läntinen haara. Simojärven pohjoispuolisko sekä pieni Särkijärvi ja Itä-lampi kuuluvat osa-alueeseen A. Simojärven läntinen haara kuuluu osa-alueeseen B. Noin puolet (itäpuolisko) Paattinkijärvestä ja Näskjärvi kuuluvat osa-alueeseen C. Osakokonaisuuteen D kuuluvat pitkänomainen Piittisjärvi, Ruuhijärvi, Syväjärvi, Tyyräsenjärvi ja Putkenjärvi.

2.9.2025

LM

Selvitysalueelle sijoittuu kolme pohjavesialuetta, kaksi niistä osittain. Kaksi sijoittuu osa-alueelle D ja yksi osa-alueelle A. Lisäksi osa-alueen A välittömään läheisyyteen sijoittuu kolme pohjavesialuetta.

Maaperä

Tarkastelualueen maaperää luonnehtii osa-alueella A Simojärven länsipuolella kumpumoreeni. Järven pohjoisosassa vuorottelevat turve sekä sora- ja hiekkamoreeni, kuten myös järven itäpuolella, jossa on lisäksi myös kallioesiintymiä ja selvitysalueen kaakkoisosassa harju/lajittunut reunamuodostuma. Särkijärven ympärillä on osittain sora- ja hiekkamoreenia, osittain turvatta. Myös kalliopaljastumat tulevat Särkijärven koillispuolella lähelle järveä.

Osa-alueella B Välttämönselän, Lautaselän ja Kortejärven ympärillä on pääasiassa kumpumoreenia sekä sora- ja hiekkamoreenia. Alueen eteläosassa on myös turvatta ja koillisessa kallioperän paljastumia.

Osa-alueella C Paattinkijärven ympärillä on lähinnä kumpumoreenia ja jonkin verran eteläpuolella turvatta. Näskjärven länsi- ja eteläpuoliskoa ympäröi kumpumoreeni, pohjoisessa ja idässä on sora- ja hiekkamoreenia ja järven kaakkoisrannalla kapealla sektorilla turvatta.

Osa-alueella D Piittisjärven ympäristön maaperää luonnehtivat moreenit: pohjoisessa, itä- ja kaakkoispuolella on pääasiassa kumpumoreenia ja etelässä sora- ja hiekkamoreenia. Ruuhijärven ympärillä on eniten sora- ja hiekkamoreenia, etelässä vähän kumpumoreenia. Tyyräsensjärven ympärillä on kumpumoreenia, sora- ja hiekkamoreenia sekä kalliopaljastumia. Putkenjärven ympärillä on kumpumoreenia, kalliopaljastumia, harjua sekä sora- ja hiekkamoreenia.

Topografia ja korkeussuhteet

Osa-alue A: Tarkastelualue on maastonmuodoiltaan vaihtelevaa. Näskänselän korkeustaso on +176.3 metriä meren pinnan yläpuolella. Näskänselän ja Pajuselän itäpuolelle sijoittuu useita vaaroja ja osa niistä rajautuu Simojärveen lakialueiden jäädessä kuitenkin pääasiassa tarkastelualueen ulkopuolelle. Vaarojen lakialueiden korkeustasot ovat seuraavat: Putkivaara +220 metriä mpy, Palovaara +230 metriä mpy, Muljuvaara +240 metriä mpy, Koppe-lovaara + 220 metriä mpy ja Kultivaara +230 metriä mpy. Simojärven pohjoisosan länsipuolella maasto on alavampaa ja korkeustasot maltillisemmat, pääasiassa +180 metriä mpy tai hieman alle.

Särkijärvi on korkeustasolla +163,5 metriä mpy ja Itälampi +196,5 metriä mpy. Särkijärven ympäristö kohoaa loivahkosti idässä. Sen itäpuolelle sijoittuva Särkivaara jää tarkastelualueen ulkopuolelle. Putkivaaran kainaloon sijoittuvan Itälammen ympärillä maasto kohoaa lähes joka suunnassa.

Osa-alue B: Simojärven Välttämönselkä sijoittuu korkeustasolle +176,3 metriä mpy. Koillisessa selkä rajautuu Välttämönvaaraan, jonka laki on hieman yli 200 metriä korkea. Muulta osin ranta-alueet ovat melko tasaiset.

Osa-alue C: Pattinkijärven korkeustaso on +190,2 metriä mpy ja Näskäjärven +192,7 metriä mpy. Järvien lähiympäristö on melko tasaista, paitsi Näskäjärven itäpuolella on Näskäkangas, joka kohoaa noin + 215 metriä mpy.

Osa-alue D: Piittisjärven korkeustaso on +165,9 metriä mpy ja siihen Ruuhiojan välityksellä laskeva Ruuhijärvi +170 metriä mpy. Piittijärveen yhteydessä olevan Syväjärven korkeustaso on +166,2 metriä mpy. Lähelle sijoittuvien Tyyräsenjärven ja Putkenjärven korkeustasot ovat +164,5 ja +169 metriä mpy. Kaksi viimeksi mainittua ovat osittain voimakkaiden maaston muotojen ympäröimiä. Esimerkiksi Putkenjärven itäpuolella on Putkenselkä, joka kohoaa +220 metriin mpy. Piittisjärven eteläpuolella kapeassa kohdassa on Piittisvaara, jonka laki on korkeustasolla +230 metriä mpy. Muuten Piittisjärven ympäristössä on pääsääntöisesti loivapiirteisempää. Piittisjärven Koukunperä lännessä rajautuu jyrkempään maastokohtaan.

Ilmasto-olot

Suomessa vallitseva tuulensuunta on lounaasta. Selvitysalueen avotilojen/vesistöjen suuntautuneisuudesta johtuen tuuli pääsee parhaiten puhaltamaan kaakkois-luoteissuunnassa. Voimakkaimmat tuulet puhaltavat oletettavasti Simojärven Näskänselällä ja Pajuselällä. Kaakkois-luoteissuunnassa selät ovat useita kilometrejä pitkiä. Esimerkiksi Näskänselkä on noin 7,5 kilometriä pitkä ja esteetön ja vastaavasti Pajuselkä noin 8,5 kilometriä pitkä. Koska välissä ei ole saaria eikä niemiä esteenä, tuuli pääsee yltymään melko kovaksi. Lounais-koillissuunnassa edellä mainitut selät ovat noin neljä kilometriä pitkiä. Osa-alueen C Paattinkijärvellä ja Näskänselälle on kummallakin pituutta lähes neljä kilometriä kaakkois-luoteissuunnassa. Myös edellä mainituilla järvillä tuuli pääsee puhaltamaan esteettä tuon matkan.

2.4 Maisemakuva – maiseman nykytila

Järviä ympäröivä tarkastelualue on melko kapea, koska kyse on rantakaavaan liittyvistä selvityksistä.

Osa-alue A

Simojärven ympärillä osa-alueella A tarkastelualue rajautuu monessa kohdassa järveä ympäröivään tiehen tai vain hieman sen ulkopuolelle. Monin paikoin järveä ympäröivät

2.9.2025

LM

sulkeutuneet metsämaat. Kulttuurivaikutteisempaa ympäristöä löytyy järven pohjoisosasta, selvitysalueen A länsirannalta (keskivaiheilta) sekä selvitysalueen A eteläosasta. Pohjoisessa, länsirannalla ja osin selvitysalueen eteläosassakin maisemakuvaan liittyvät viljelykset. Pellot ovat kooltaan melko pieniä. Laajin niistä löytyy länsirannalta Rieskalahdesta. Selvitysalueelle sijoittuu viisi maisemallisesti hienoa kohtaa. Kolmeen niistä liittyy viljelymaisemaa. Rieskalahden viljelymaiseman ohella hienoja kohtia ovat Pohjaslahden koillispuhjukka, johon liittyy viljelymaisemaa, viehättävä tieosuus, vesistönäkymiä sekä vesistöön rajautuva jyrkähkö rinne; Välttämänsalmen kupeessa oleva Salmela peltoineen ja vesistönäkymineen; Näskänjoen ylitys sekä Kulttialmi mielenkiintoisine Salmenniemiineen.

Vesistönäkymien ohella selvitysalueelta löytyy joitakin kiinnostavia avosuo- ja viljelymaisemienäkymiä. Jokia ja salmia ylittäviltä siltapaikoilta avautuu hienoja ja osin pitkiäkin näkymiä.

Solmukohtia muodostuu alueelle kaksi: Välttämänsalmen ympäristö ja Kulttialmen kohta.

Viehättävät tieosuudet liittyvät selvitysalueella A vesistönäkymiin ja/tai viljelymaisemiin. Koska maisema on selvitysalueella suurelta osin sulkeutunutta viehättävät tieosuudet ovat melko lyhyitä.

Selvitysalueella leikkaa voimajohtolinja. Se voidaan nähdä joko maamerkkinä tai häiriötekinä maisemassa.

Osa-alue B

Etelässä ja lännessä sekä Korteniemessä tie sijoittuu paikoitellen lähelle järveä ja mahdollistaa vesistönäkymät. Selvitysalueeseen lukeutuva alue on suurelta osin sulkeutunutta. Myös avosuoaluetta on melko paljon.

Selvitysalueella on viisi maisemallisesti hienoa kohtaa. Yksi niistä sijoittuu Juurenlahteen pitäen sisällään Juurenniemen, ranta-alueet, Juurensuun vanhoine rakennuksineen ja niityineen sekä Juurenjoen siltapaikan. Toinen sijoittuu Välijoen ylityspaikkaan ja kolmas erikoiseen Luhtaniemeen, jossa väliin jäävä soistunut/ruovikoitunut alue joudutaan ylittämään pitkospuita pitkin. Neljäs ja viides kohta sijoittuvat Lautaselän etelä- ja kaakkoispuhjukkaan Ojaniemen molemmin puolin. Toinen näistä on jokisuisto ja toisessa tie kulkee aivan veden äärellä. Järvi muodostaa viehättävän pienipiirteisen puhjukan, johon liittyy myös pieni saari/luoto.

Koivuperäntien varteen sijoittuu joitakin kiinnostavia vanhoja rakennuksia. Myös Juurenlahdessa Juurensuussa on vanhaa rakennuskantaa, harmaita hirsirakennuksia.

2.9.2025

LM

Solmukohtia on kaksi. Toinen muodostuu Korttesalmen ympärille, kohtaan, jossa Korteniemi ja Hietaniemi kohtaavat. Toinen muodostuu Koivusalmen ympärille. Siinä Koivusaaren eteläinen niemi (Lammasköpperönniemi) ja Koivuniemi sijoittuvat vastatusten.

Osa-alue C

Osakokonaisuuteen kuuluu kaksi järveä. Järvet ovat todennäköisesti olleet jossain vaiheessa laajemmin yhteydessä toisiinsa ja tästä syystä järvien väliin jäävä alue on soistunut. Muulta osin selvitysalueen rannat ovat pääasiassa melko peitteisiä. Näskjärven itäosassa on voimakas maastonmuoto. Pikkulahden yhteydessä on venesatama ja avoimempaa maisemaa: niittyjä ja pienialainen viljelys. Maisemallisesti hienoja kohtia on esitetty viisi.

Paattinkijärven pohjoisosaan sijoittuu kahdesta niemestä (Pitkäniemi ja Olinniemi) muodostuva maisemallisesti hieno kohta. Järven kaakkois- ja eteläosaan suistoalueelle, joka on osin suota, osin kosteikkoa, sijoittuu kaksi hienoa kohtaa. Kummankin ytimessä on vesireitti.

Näskjärvelle sijoittuu kaksi maisemallisesti hienoa kohtaa. Luoteispohjukassa erityinen kohta muodostuu poukamasta, niemestä ja sitä kiertävästä kapeasta vesireitistä. Kahavetolainen on järven pohjukassa olevan vesialueen nimi. Toinen kohta on pohjoisrannalla oleva pieni niemi.

Osa-alue D

Osa-alueeseen liittyy melko runsaasti viljelyaluetta ja se on osa-alueista kulttuurivaikutteisinta. Laajimmat viljelyalueet sijoittuvat Pekkälantien varteen Närvänniemeeseen sekä Syväjärven ympärille. Lännessä Hakalassa ja Koukkuniemessä sekä alueen keskivaiheilla Hakoniemessä on myös keskimääräistä enemmän peltoa. Pienempiä pelloja sijoittuu pitkin matkaa Piittisjärven ympärille. Muulta osin ranta-alueet ovat pääsääntöisesti sulkeutuneita. Rantaan jätetyn suojapuustovyöhykkeen takana on paikoitellen avohakattuja alueita.

Voimakkaita maisemassa havaittavia maastonmuotoja sijoittuu alueen keskivaiheille (Piittisvaara) sekä selvitysalueen läntiseen pohjukkaan.

Maisemallinen solmukohta sijoittuu Närvänniemen ja Aitoniemen kohtaamispaikkaan. Närvänniemi itsessään muodostaa myös maisemallisesti hienon kohdan. Viljelykset viettävät loivasti järvelle. Rakennuskanta on kerroksellista mutta joukossa on myös joitakin vanhempia rakennuksia. Pihapiirien rakennusryhmät sijoittuvat peltoalaa vähän korkeammalle paikalle. Harjun tilalle johtaa koivukujanne. Erityisesti siltapaikalta järvelle ja Ristilammelle avautuvat kauniit näkymät.

Kaksi muuta maisemallisesti hienoa kohtaa ovat Hakalaa ja Päivärintaa ympäröivä viljelymaisema sekä Koukkuniemi. Hakalan ja Päivärinnan päärakennukset ovat sotien jälkeen

2.9.2025

LM

rakennettuja rintamamiestyyliä. Niiden pihapiirejä ulkorakennuksineen ympäröivät laidun- ja viljelyalueet. Järvelle avautuu kauniita näkymiä. Koukkuniemessä on vanhaa rakennuskantaa: vanha talo ja hirsiaittoja sekä näitä ympäröivät viljelykset ja puiden lomasta järvelle avautuvat näkymät.

Tärkeät näkymät osa-alueella D avautuvat joko järville, pelloille tai peltojen kautta järville. Paikoin näkymät ovat hyvinkin pitkiä, esimerkiksi näkymäakseli Ruuhijärvelle. Närvänniemen viljelysmaiseman kautta kulkeva ja vesistön ylittävä tieosuus on viehättävä.

Avoimet maisematilat selvitysalueilla, kaikilla neljällä osa-aluekokonaisuudella, rajautuvat pääsääntöisesti selkeälinjaisiin elementteihin, kuten metsänreunoihin tai rantapuustoon. Joitakin reuna-alueita on hakattu.

2.5 Maiseman arvot

Selvitysalueen maisemalliset arvot rakentuvat hienojen vesistönäkymien ohella muutamien pienialaisten viljelymaisemien, kiinnostavien maastonmuotojen, erämaahenkisten avosuo- maisemien ja paikoitellen myös vanhan rakennuskannan ympärille. Kiinnostavia vanhoja rakennuksia ei ole kovin paljoa mutta sieltä täältä niitä löytyy. Viehättäviä viljelymaisemakokonaisuuksia ei ole monia ja ne ovat kooltaan melko pieniä, mutta ne tuovat kaivattua vaihtelua maisemakuvaan. Osa niemistä ja niemekkeistä on todella mielenkiintoisen näköisiä muotokieleltään.

Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (VAMA 2021)

Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (VAMA 2021) ovat Suomen maaseudun edustavimpia kulttuurimaisemia, joiden arvo perustuu monimuotoiseen kulttuurivaikutteiseen luontoon, hoidettuun viljelymaisemaan ja perinteiseen rakennuskantaan. Suomessa on 186 valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta.

Selvitysalueista mikään ei ole osa valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta.

Maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet

Rovaniemellä ja Itä-Lapissa on Lapin liiton valtuuston 16.5.2022 hyväksymä Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaava. Pohjois-Suomen hallinto-oikeus päätti 3.12.2024 kumota maakuntavaltuuston kaavan hyväksymistä koskevan päätöksen seuraavilta osin:

tuulivoimaloiden alueet tv 2307 ja tv 2316,

tuulivoimapotentiaalinen alue tv1 2396,

2.9.2025

LM

kaivosalue EK 1914, sekä

Kalliosalmen ja Kemijärven välille merkitty ohjeellista / vaihtoehtoinen valtatielinjaus.

Maakuntakaavan mukaan valtaosa selvitysalueesta A sekä selvitysalue B ovat osa kulttuuriympäristön ja/tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeää aluetta (tai kohdetta). Alueen nimi on: Simojärven eräntäntimaisema (ma 4802).

Aluetta on Rovaniemen-Itä-Lapin maakunta kaava, Kulttuuriympäristökohteet (Rovaniemi-Kemijärvi-Pelkosenniemi-Posio-Ranua-Salla-Savukoski) -raportissa (2014) kuvattu seuraavasti:

”Alueen nimi: Simojärven eräntäntimaisema

Aluekuvaus: Simojärvi on suuri erämaajärvi, jonka rannoilla on hajallaan pieniä tilakeskuksia sekä suhteellisen paljon lomamökkejä. Alueella on rikas arkeologinen kulttuuriperintö. Simojärven alue on vaihteluväyhyä lännen suomaastojen ja idän vaara-alueiden välillä.

Simojärvi on reilun 30 kilometrin pituinen ja leveimmillään kuuden kilometrin levyinen järvi, jossa on useita saaria. Alue on enimmäkseen suhteellisen loivapiirteistä kumpuilevaa maastoa. Lounaispuolen maisemassa voi jo hahmottaa kaukana hämmöttävän Kemijärven vaarajaksoja.

Alueella on asuttu ja liikuttu jo kivikaudelta lähtien, mistä ovat todisteena muun muassa runsaat asuinpaikkalöydöt ja pyyntikuopat. 1500-luvulla kemiläiset ja iiläiset käyttivät Simojärveä kalastuspaikkana, ja 1600-luvulla talonpoikaisasutus alkoi yleistyä alueella. 1800-luvun lopussa puunjalostusteollisuus tarvitsi runsaammin raaka-ainetta ja savotat ulottuivat myös Simojärven ympäristöön. Nykyisin alueella on myös matkailijoita ja kalastajia palvelevia majoituspalveluita sekä laajahko reittiverkosto. Järven ympäristö on erityisesti kaunis luontokohde ja järvi itsessään suosittu kalastuskohde.

Varausperuste: Maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö. Etelä- ja Keski-Lapin arvokkaiden maisema-alueiden inventointi 2011-2013.

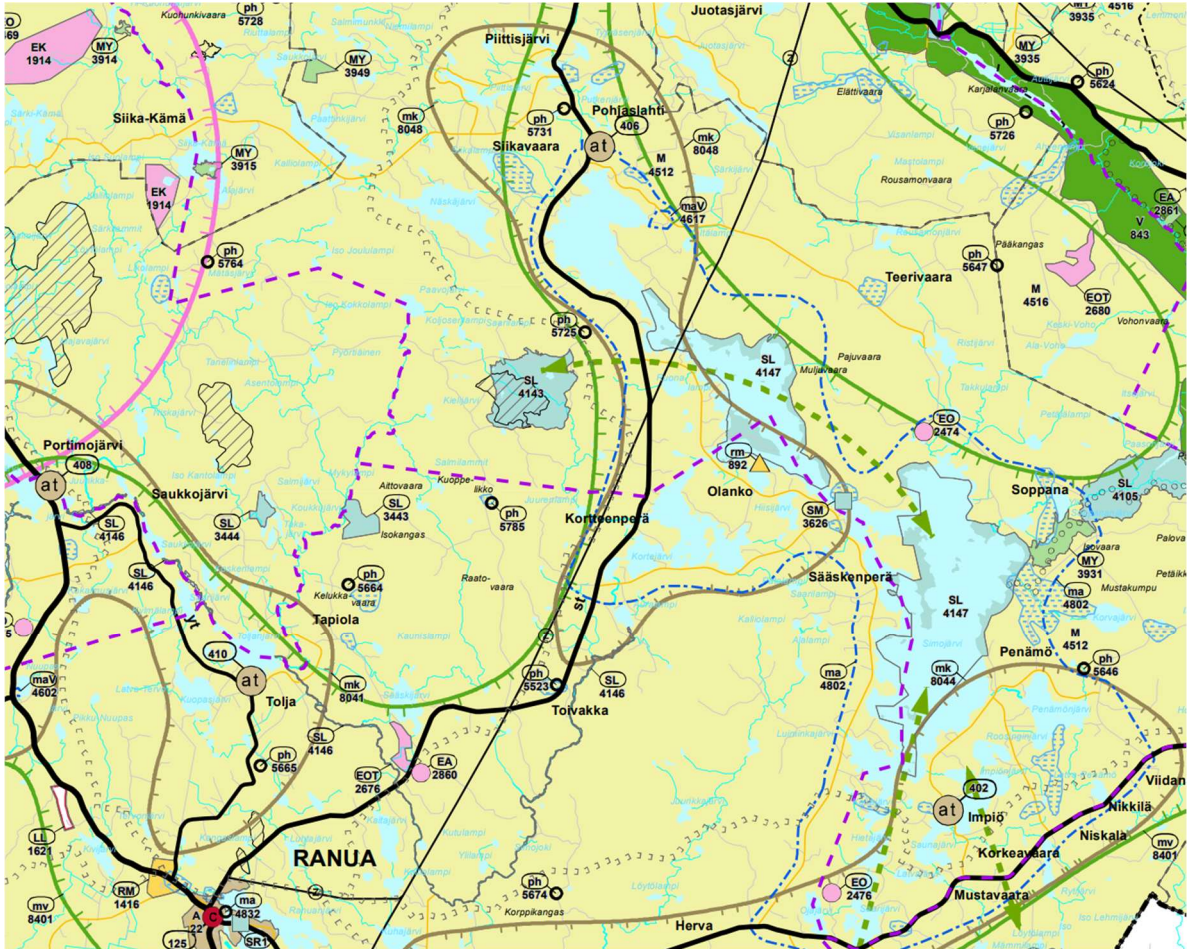
Kehittämisperiaate: Turvataan kohteen kulttuuri- ja luonnonperintöarvojen säilyminen. Kehitetään virkistys- ja matkailukohteena.”

Kaavamerkintä velvoittaa seuraavaa: ”Alueen suunnittelussa on otettava huomioon kulttuuriympäristön ja maiseman ominaispiirteiden vaaliminen ja turvattava maisema- ja kulttuurihistoriallisten arvojen säilyminen.

2.9.2025

LM

Kohteeseen tai alueeseen merkittävästi vaikuttavissa hankkeissa on alueelliselle vastuuseolle varattava mahdollisuus lausunnon antamiseen.”



Kuva 3 Ote Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaavasta. Lähde: Lapin liitto, MML.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt -inventoinnin kohteet antavat alueellisesti, ajallisesti ja kohdetyypeittäin monipuolisen kokonaiskuvan maamme rakennetun ympäristön historiasta ja kehityksestä. RKY on Museoviraston laatima inventointi, joka on Valtioneuvoston päätöksellä otettu maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuvien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamaksi inventoinniksi rakennetun kulttuuriympäristön osalta 1.1.2010 alkaen.

Selvitysalueelle A sijoittuu vähäisessä määrin yksi valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY 2009), Putkivaaran kylä. Valtaosa arvoalueesta jää kuitenkin selvitysalueen ulkopuolelle. Seuraava kuvaileva teksti on internetsivustolta www.rky.fi

”Putkivaara on tiiviisti rakentunut, hyvin sekä kylärakenteensa että rakennuskantansa osalta säilynyt vaarakylä. Kylän rakennukset jakautuvat kahteen ryhmään, joiden välissä on rakentamattomana säilynyt viljelyaukea Putkivaaran laella. Vaaran alarinteessä on Simojärven rannassa kylän kansakoulu. Kylästä avautuvat metsäiset vaaramaisemat järven yli.”



Kuva 4 RKY-alue Putkivaaran kylä. Kuva: Museovirasto 2026.

Maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt

Selvitysalueella ei sijaitse Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaavassa osoitettuja maakunnallisesti arvokkaita rakennetun kulttuuriympäristön kohteita. Edellä maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden yhteydessä on käsitelty Simojärven eränkäyntimaisema, joka on sekä kulttuuriympäristön että maiseman vaalimisen kannalta tärkeä alue.

3 Maankäytölliset suositukset maisemasuunnittelun näkökulmasta

3.1 Maisemallisten arvojen huomioon ottaminen maankäytön suunnittelussa

Jatkosuunnittelussa selvitysalueen vahvuudet tulee ottaa huomioon. Paikan hengen ja ominaispiirteiden säilyttäminen on olennaista. Tietynlainen erämaahenkisyys on läsnä alueella monin paikan. Siltapaikoilta, peltojen kautta, vesistöjen ääreltä niistä kohdista, joissa tie kulkee lähellä järven rantaa, avautuvat vesistönäkymät ovat tärkeitä. Keskeisimpiä maisemaelementtejä selvitysalueella ovat vesistöt itsessään, muutamat, joskin pienet viljely-aluekokonaisuudet, suistoalueet järvien pohjukoissa, jokien ylityskohdat sekä avosuot. Vanhaa rakennuskantaa ei ole kovin paljoa ja se on sijoittunut melko hajanaisesti. Vaikka järvien rannan tuntumaan sijoitettaisiinkin lisää uutta vapaa-ajanasumista, täytyy huolehtia siitä, että väliin jää myös riittävästi avotiloja, joiden kautta alueen teiltä säilyy näköyhteys järvelle. Osa-alueella D voisi yhden tai useamman järven rantaan osalle matkaa tehdä virkistysreitit tai vähintään ”virkistyspistejä”, jotta järvien rantaan pääsisi virkistäytymään

2.9.2025

LM

paikoitellen. Moottorikelkkareitti kulkeekin jo Syväjärven, Piittisjärven ja Ruuhijärven kautta ja mahdollistaa talvikaudella tietyn tyyppisen virkistäytymisen. Koko alueen kannalta tärkeimpien pelto- ja niittyalueiden säilyttäminen pääpiirteissään avoimena on olennaista. Riittävän reunapuuston säilyttäminen on monin paikoin toivottavaa.

Selvitysalueella on selviä ja melko suuriakin korkeuseroja. Selänteet luovat paikoin haastetta muun muassa infrastruktuurille. Toisaalta selänteet mahdollistavat hienot näkymät. Selännealueille rakennettaessa on syytä ottaa maastonmuodot huomioon. Rakentamisen tulisi tukeutua topografiaan ja rakennusten massoittelun myötäillä maaston muotoja.

Vanhan rakennuskannan läheisyydessä rakentamispakat ja rakennukset tulee suunnitella siten, että ne ovat sopusoinnussa olemassa olevien rakennusten ja maiseman kanssa. Ensijaisesti pyritään kuitenkin välttämään rakentamista merkittävimpien vanhojen rakennusten välittömässä läheisyydessä. Avoimilla alueilla uusien rakennusten ympärille tulee istuttaa suojakasvillisuutta pehmentämään rakentamisesta aiheutuvaa vaikutelmaa. Peltojen reunaan, metsän puolelle rakennettaessa pyritään säästämään edes jonkin verran olevaa puustoa, etteivät rakennukset näy liian hallitsevasti maisemassa. Mikäli olevan puuston säilyttäminen on kohtuuttoman vaikeaa, istutetaan tontin rajalle alueelle luonteen omaista kasvillisuutta. Ei ole tarkoituksenmukaista istuttaa tasakorkeaa ”kasvillisuusmuuria”, vaan tulisi pyrkiä luontevaan kerrokselliseen vaikutelmaan. Myös muut toiminnot on toteutettava ympäröivän maiseman ehdoilla.

3.2 Säilytettäväksi suositeltavat alueet

Säilytettäväksi suositeltavat alueet sijaitsevat maisemallisesti tärkeillä, kauniilla tai ekologisesti herkillä, muutoksia heikosti sietävillä, paikoilla. Selvitysalueen tapauksessa tämä tarkoittaa lähinnä maisemakuvan kannalta tärkeitä viljely- ja laidunalueita.

Selvitysalueen edustavimmat niitty- ja viljelyalueet tulisi säilyttää pääpiirteissään avoimena, mieluiten viljely- tai laidunkäytössä. Peltoalueiden ei kuitenkaan tarvitse välttämättä kailkita osin säilyä perinteisesti hoidettuina. Riittää, että ne säilyvät hengeltään avoimena esimerkiksi maisemapeltoina. Pelto- ja niittyalueiden metsittämistä ei suositella. Avotilojen läheisyydessä metsänreunat tulee pyrkiä säilyttämään mahdollisimman eheinä. Mahdollinen rakentaminen tulee ohjata joko metsän sisään tai selkeästi peltoaukean puolelle, kuitenkin siten, että rakentaminen tukeutuu olevaan yhdyskuntarakenteeseen ja maastonmuotoihin. Avoimeen maisematilaan rakennettaessa rakentaminen tulisi näin ollen sijoittaa mieluiten peltoaukean reuna-alueille ja olevan yhdyskuntarakenteen yhteyteen. Avoimien maisematilojen yhteydessä tulisi ensisijaisesti välttää massiivista rakentamista. Avoimilla alueilla rakennusten ympärille on istutettava suojakasvillisuutta pehmentämään rakentamisen synnyttämää vaikutelmaa. Suojavyöhykkeen tarkoituksena ei ole muodostaa

2.9.2025

LM

muurimaista estettä rakennetun ja avoimen välille. Rakennukset saavat näkyä osana maisemaa mutta eivät liian hallitsevasti. Kerroksellinen, erikorkuisista puista ja pensaista koostuva suojakasvillisuus on toivotuin vaihtoehto.

Viljely/niittyalueista heikoimmin muutoksia sietävät:

Osa-alueella A Rieskaniemen pellot, Salmelan viljelyalueet ja Pohjaslahden perukan pellot.

Osa-alueella B Juurensuun ja Juurenniemen niityt

Osa-alueella C Näskjärventien varteen sijoittuvat pellot ja niityt lähellä venesatamaa

Osa-alueella D Närvänniemen ja Aitoniemen pellot, Hakalan ja Päivärinnan viljely- ja laidunalueet, Koukkuniemen viljelyalueet